

Inostrana sudska praksa

UPITNIK OSIGURAVAČA

Osiguravač često od ugovorača osiguranja zahteva da mu pismeno odgovori na postavljeni upitnik. U zavisnosti od dobijenih odgovora, osiguravač će doneti odluku da li će prihvatiti da zaključi ugovor o osiguranju i pod kojim uslovima.

Prema engleskom zakonu¹, ugovorač osiguranja dužan je da prijavi okolnosti koje bi mogle uticati na savesnog osiguravača da odluči hoće li ugovor o osiguranju zaključiti. Ugovorač nije dužan da prijavi okolnosti koje bi rizik smanjile i koje su opštepoznate, kao ni okolnosti za koje je osigura-

vač smatrao da nisu važne. Ako ugovorač osiguranja nije obavestio osiguravača da roba koju osigurava vredí tri puta manje od ugovorenog iznosa, osiguravač ima pravo da ugovor o osiguranju raskine (presuda *Gooding v. White*).

U drugom slučaju, ugovorač osiguranja nije obavestio osiguravača, kod koga je osigurao soju u prevozu, da je prethodni teret soje stigao na određište drugim brodom i da je potpuno uništen. Osiguravač nema pravo da raskine ugovor zbog ovog

propusta (presuda *Soya GmbH Mainz v. White*). Ugovorač osiguranja dužan je da osiguravaču da tačne podatke i o budućim relevantnim okolnostima. Ako odgovori da u skladištu neće biti zapaljivih tečnosti, što se pokaže kao netačno, i ako posle toga skladište izgori, osiguranik neće steći pravo na naknadu iz osiguranja (*Hales v. Reliance Fire and Accident Insurance Corporation, Ltd.*).

Prilikom zaključivanja ugovora, ugovorač je dužan da postupa krajnje savesno i da osiguravaču pruži podatke o okolnostima važnim za ocenu težine rizika. To je jedna od osnovnih dužnosti ugovorača osiguranja. On se ne može izgovarati time da neke okolnosti nije znao ako je za njih mogao saznati pažnjom dobrog privrednika. Dužan je da pre zaključivanja ugovora, u granicama svojih mogućnosti, utvrdi sve okolnosti važne za ocenu težine rizika kako bi ih mogao prijaviti prilikom zaključivanja polise.

¹ Marine Insurance Act, 1906.

Međutim, pitanja koja osiguravač u upitniku postavlja ugovoraču osiguranja moraju biti precizna. Nejasna pitanja mogu navesti ugovorača da pruži netačan odgovor. Osiguranik nije odgovoran zbog toga što su pitanja nejasna (presuda *Joel v. Law Union and Crown Insurance Co*).

U pomorskom osiguranju predviđena su jemstva (warranties) ugovorača osiguranja, izričita i prećutna. Pod izričitim jemstvom podrazumeva se izjava ugovorača osiguranja da će određene mere preduzeti, kao i to da određene okolnosti potvrđuje ili negira njihovo postojanje. Ako se uspostavi da su njegove izjave bile netačne, gubi pravo na naknadu štete iz osiguranja. Pri tom nije bitno da li su navedene okolnosti bile od materijalnog značaja za nastanak štete.

Englesko pravo u ovom delu zaista je staro. Ako je ugovarač osiguranja tvrdio da će brod isploviti iz luke pre određenog dana, a isplovi posle toga, osiguranik gubi pravo na naknadu štete zbog gubitka broda (presuda iz osamnaestog veka *Bond v. Nutt*).

U sledećim slučajevima podrazumeva se da je ugovorač osiguranja dao prećutno jemstvo prilikom sklapanja ugovora što se tiče sledećih činjenica: da je brod sposoban za plovidbu na početku putovanja – ako brod potone odmah po isplavljenju u mirnom moru, teret dokaza da je bio spreman za plovidbu leži na osiguraniku (presuda *Pickup v. Thames and Mersey Marine Insurance*); pri osiguranju broda na određeno vreme, osiguranik nema pravo na naknadu štete ako je dozvolio da brod isplovi u neispravnom stanju i ako posada nije bila stručno osposobljena (presuda *Thomas v. Tyne and Wear Steamship Freight Insurance Association*); preduzeti plovidbeni poduhvat mora biti zakonit, a nije zakonit ako osiguranik, recimo, izvozi oružje bez dozvole (presuda iz osamnaestog veka, *The Eenorm*).

Pitanje zakonitosti plovidbenog poduhvata bilo je predmet brojnih sudskih sporova u vezi s kršenjem blokada (ovo je pitanje interesantno i pri utvrđivanju posledica kršenja sankcija međunarodnih institucija). Primer: prevoz robe brodom u državu koja je pod blokadom za vreme ratnog stanja (contraband of war). Sud je zauzeo stav da poduhvat nije nezakonit ako treća država prevozi robu označenu kao kontrabanda u luku jedne države u ratu, koja je pod blokadom, s tim što postoji rizik da roba bude oduzeta ako brod koji probija blokadu bude prinudno zaustavljen (presuda *Caine v. Pallace Shipping Co.*). Prilikom osiguranja francuskog broda, osiguranog u Engleskoj, izbio je rat između Engleske i Francuske.

Osigurani brodovlasnik izgubio je brod pošto ga je uzaptilo engleski ratni brod. Osiguranik nije mogao da ostvari naknadu štete od engleskog osiguravača (presuda *Trinder v. Thames and Mersey Marine Insurance Co*). Naposljetku, krijumčarenje robe je nezakonito (presuda *Pipon v. Cope*).

Jemstvo ugovorača osiguranja bilo je prvobitno predviđeno samo u pomorskom osiguranju. Danas se ovaj pravni institut primenjuje na sve ugovore na koje se primenjuje englesko pravo. Na primer, u proizvodnji filmova. Ugovarač osiguranja osigurao se od gubitka koji se sastoji u tome da njegovi filmovi ne ostvare predviđeni profit do određenog datuma. Jemčio je da će proizvesti deset filmova, a proizveo ih je manje. Pretrpljeni gubitak nije mogao da naknadi od osiguravača (presuda *HIH Casualty and General Insurance Ltd. V. Axa Corporate Solutions*).

Ozakonjeno jemstvo ugovorača osiguranja doneto je u korist osiguravača, koji se može pozvati na jemstvo, ali ga se može i odreći. Osiguravač nastoji da u svom upitniku ugovoraču postavi pitanja čiji odgovori predstavljaju jemstva.

Izvori

- Ivamy, E. R. H, *General Principles of Insurance Law*, London 1970.
- Ivamy, E.R.H, *Marine Insurance*, London, 1969.
- Ivamy, E.R.H, *Chalmers' Marine Insurance Act*, 1906.
- Pavić, Drago, *Pomorsko osiguranje*, Zagreb, 1986.
- Tomašić, Veljko, *Ugovor o plovidbenom osiguranju*, Beograd, 1990.
- „Insurance Law Monthly”, London, 2002.

DR ZORAN D. RADOVIĆ